

SEMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția și Administrația :
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

DIRECTORI :
A. VLAHUȚĂ și G. COȘBUC

ABONAMENTUL :
10 Lei pe an

POEZII ÎNEDITE *)

DE

MIHAIL EMINESCU

I

Din cerul albastru
Luceferi se desfac,
Zimbind iubirei noastre,
Și undelor pe lac

De glasul păsărelelor
Pe gânduri codru-i pus, —
O stelelor, stelelor,
Unde v'ați dus?...

In turme călătoare
Trec (nourii) pe ceriū,
Ce seamănă, pe soare,
Duioselor dureri.

De strălucirea florilor
E cimpul tot supus, —
O norilor, norilor,
Unde v'ați dus?...

*) Poeziile acestea datează din întâia epocă de activitate a lui Eminescu și ne-au fost puse la dispoziție de către d-nii Nerva Hodoș și Ilarie Chendi, cari, pe baza materialului inedit și a manuscriselor aflătoare la Academie, pregătesc o ediție critică a operelor sale complete.

Șoptiri aeriene
 Pătrund din mal în mal ;
 Ș'a stelelor icoane
 Pe fie-care val

De ochii tăi cei plini de-amor
 Aminte mi-aș adus, —
 O stelelor, stelelor,
 Unde v'ați dus?...

Cum edera se leagă
 De ramuri de stejar,
 Mi-a fost odată dragă
 Și dragă-mi este iar.

De brațul tău cuprins de dor
 Aminte mi-am adus, —
 O bratelor, bratelor,
 Unde v'ați dus?...

.

De sborul rîndunelelor
 Aminte mi-am adus, —
 O stelelor, stelelor,
 Unde v'ați dus?

II

SONET

Din munți bătrîni și din păduri mărețe
 Se nasc isvoare, ropotind se plimbă,
 Deprind pe rînd oceanica lor limbă
 Și sînt în codri pustnici cîntărețe.

Spărgind prin stînci albia lor strîmbă,
 Se leagăn line și fac valuri crește,
 In drumul lor ia firea miî de fețe —
 Aceleași sint, deși mereu se schimbă.

Dar cu adîncul apei s'adîncește
 In glasul lor a sunetului scară
 Devine tristă — rînduri-rînduri crește,

Păn'ce unindu-se în marea-amară
 Ca fluviu mîndru, ce-ostenit mugește —
 Al tinereței dulce glas de mult uitară.

DESPĂRTIRE

Mă ridicai în trăsura și până ce casa dispăru, la cotitură, o tot privii... Casa ce adăpostise doi ani viața noastră!... Și acel petec alb de bătătură, și grădinița cu florile vestejite de brumă, și lacu din vecini cu apa lui verzue... se pierdea acum toate!...

Și toate dobîndea un farmec nou și atît de duios în inima mea, un farmec pe care nici odată până atunci nu'l simțisem ast-fel... Și inima mi se frîngea de părere de rău...

Mama se împacienta.

— Livio, șezi cum se cade, o să cazî din trăsura.

Șezuî, dar nu mă putui răbda și mă ridicai iar.

Nu se mai vedea acum decît virful coșului din care nu mai eșea fum...

Trecurăm podul de peste vale... Valea frumoasă și iubită pe marginea căreia se înșirau livezile, holdele cu porumbul necules încă, și miriștile de grîu, albite de brumă...

Ochii mi se umplură de lacrimi și de sub vălul durerii îmi răsărea viața trecută, ca un raiu luminos și dulce cum nu va mai fi altul nici odată și nicăiri în lume.

Elena ședea în față, lingă mama; într'o mîna își ținea ghergheful — pentru nimic în lume nu l'ar fi împachetat undeva — iar pe genunchi păzea cu sfințenie o cunună frumoasă de tufănele albe și roșii și trandafirii. Băeții se înghesuiseră amîndoi lingă vizitiu înebunindu'l cu stăruința lor de-a mîna ei caii.

Mama purta grijă celor patru care de bagaj ce treceau naintea noastră, să nu se piarză ceva în lungul drum. Inaintam încet.

Orașul rămase în fund, strâns între două văi prelungi și dealuri pustii. La dreapta în sus e dealul Șortocului. O coastă îngrădită cu nuele, cu pământul galben, cleios. Trăsura noastră se opri. Ne coborîrăm fără să grăim un cuvînt. Cu toții știam drumul...

Un mormînt tînăr ce acoperea o viață de opt ani...

Băeții se opresc smeriți. Elena așază cununa pe mica cruce de lemn... Mama izbucnește :

— Irino, dragă... pe tine aci te las!...

Durerea o covîrșește, — cade cu fața la pămînt. Uită totul dimprejur, ne uită și pe noi... Sărută movila, o strînge în brațe lung, infocat, vrînd parcă să deschidă pămîntul, să'l învie, să străbată cu ferbințelea buzelor până la trupșorul scump, ascuns acolo... Dar biruită de nesimțirea rece și aspră a gliilor, încet se desmeticește... se ridică și își sterge lacrămile.

-- Veniți copii, să o lăsăm în pace... Ea nu mai are nevoie de noi, e în ceruri acuma...

O, ceruri!...

Cu toții ne uităm în sus la cerul mohorit și în inima noastră bănuim că mîngăerea asta nu-î de cît o amăgire...

Băeții se așează din nou lingă vizitiu. Elena își răsfață acum numai ghergheful...

Eu, mulțămită că mama nu se mai uita la mine — mi-am întors iar capul.

Nu mai vedeam casa noastră... nici văile... nici coșurile...

Dar o vedeam pe Irina.

O vedeam vie, rizătoare și dragă cum îmi fusese în tot-d'auna. O strîngeam în brațe, o sărutam și nu, nu mă puteam despărți de ea..

O vedeam iar întinsă în coșciug, în rochița ei de mătasă albă, cu cununa de mirt ca de mireasă... Simțeam răceala obrazilor ca și atunci cînd am sărutat-o pentru ultima oară... Și simțeam apoi din nou fiorul nopților cînd, în vis, venea la mine tremurînd în rochița-î udă, de sub pămînt...

Sfîșietor îmi spunea : ce îngrozitor e acolo!... Ce frig, și ce de parte era până să fugă prin întuneric, până la mine!... Picioarele îi erau rănite și reci ca sloiul de ghiață.

O ridicam în pat lingă mine, în sărutări și lacrimi și în îmbrățișări nesfirșite căutam să o încălzesc, pe cînd sufletul meu întreg, zgduit, tulburat de enormitatea descoperirii țipa cu disperare :

— Vie! vie!... De vie aș îngropat-o!

Sudori reci îmi treceau pe frunte și ochii mi se deschideau mari, bolnavi, înfiorați.

Fusese în Iunie, o zi caldă și senină. Cea din urmă zi a copilăriei mele.

Implinisem unsprezece ani.

Dimineața, o mică serbare intimă; cozonaci, prăjituri și de la fie-care frate și soră cite o sărutare și urări de fericire pentru o viață lungă...

După amiază, tata ne aduse vestea fulgerătoare că: *Zarandul* nu mai este!

Se sfârșise viața unei frumoase provincii, centru al rominismului. Stăpînirea străină, geloasă de puterea și avîntul ce luase viața romîneasă strînsă aci, împărțise districtul în două, alăturînd fie-care parte la districtele vecine. Frînsese un braț vînjos ce ținuse împreunat un minuchiū, o rămășiță de aspirații întrezărite, un moment aproape realizate.

Regele Iancu dormea zdrobit pe băncile stradelor... Stejarul lui Horia, simbolul tăriei noastre de altă dată, era părăsit, locaș al cuculelor...

Cine mai avea curajul să se ridice împotriva asupritorilor înverșunați?...

Mama căzu nimicită pe scaun.

— Ce ne vom face?

Tata trist, cu fruntea între mîini, nu-î răspunse decît într'un tîrziu :

— Ce vor face și cei-lalți... vom căuta altă patrie...

Mama galbenă ca ceara, îngînă :

— Cel puțin să nu fi cumpărat casa asta...

— Dorința ta a fost, ai vrut să ai casa ta...

— Și acum se prăbușește peste noi.

Urmă o tăcere lungă în care eū, răzimată de pervazul ușii, avui inadevăr simțirea că șovăesc, că mă ducе casa clătîndu-se din temelie...

Scosei un țipăt; mama căzuse de pe scaun. Tata o ridică mîngîind-o pe frunte și sărutînd-o într'una.

— Aduceți apă... apă!... Nu-î nimic. Nu vă speriați; a leșinat, o să-î treacă.. Aduceți apă!... Amalio, dragă... Amalio, uite copiii, se sperie!

Mama deschise ochii suspinînd, rușinată parcă de slăbiciunea ei. Se uită visătoare împrejur, apoi cu încetul își redobîndi culoarea rumenă de altă dată... Noi ne guduram împrejurul ei sărutîndu-î mîinile și fruntea și obraji și brațele... Ea ne trimise să ne culcăm.

Irina singură nu s'a putut liniști. Plinse mult în spasmeri despe-

rate... Apoi de-odată trecu într'o veselie ciudată: «Ei, și ce ne pasă nouă? noi sintem copii, așa-i?»

Rise și frecându-și fața înroșită de lacrimi începu cu glume, comedii ca la teatru; imită căderea mamei, strigătul tatei: «apă.. apă!...» Apoi se desbracă și înfășurându-se într'o cămașă ruptă, întinse spre noi brațele goale, tinguindu-se cu un accent sfișietor:

— Faceți-vă mi'ă și pomană... Sintem cinci copii rămași pe drumuri...

Și din nou izbucni în plins amar, furtunos.

În ziua următoare o durea capul. Friguri.

De când stăteam în casa noastră, cu toții sufeream de friguri.

Mama umbla în treburi de colo până colo; făcea pregătiri pentru plecare. Tata era dus. Eă singură o îngrijeam.

Mintea ei dobîndi o luciditate uimitoare, și în vremea ce dureri crude o frămîntău, une-orî vorbea cu o liniște și resemnare de om bătrîn. Îmi ceru harta și cu degetul urmărea toate locurile locuite de romîni... Apoi recăzu pe perini suspinînd:

— Unde o să ne ducem?

Altă dată tulburată, cu o exaltare sfîșietoare plîngea.

— Eă nu pot... Sint mică, ostenesc, nu pot să umblu atîta drum... Am dus-o pe brațe afară în grădină. Ea, tristă, îmi arată florile.

— O să le rupeți... pentru mine.

Și iar plînse.

Îi sărutam obrajii arzători.

— Irino, te rog, nu vorbi așa.

— Mor... știu bine. Sintem prea mulți și fără noroc...

Am dus-o în casă și am culcat-o în pat.

— Nu mă mai scol...

Peste trei zile intră în agonie.

Mama nebună de spaimă și de durere mă gonia după doctor, la farmacie...

Doctorul rămase înmărmurit.

N-o măi durea capul. Zăcea nemișcată, lividă și așa de tristă... Din cînd în cînd întorcea ochii spre ușă.

Tata nu măi dase pe acasă de trei săptămîni. Cînd sosi, ochii ei erau deja împăienjeniți; numai un semn făcu cu mîna și un zîmbet de mulțumire trecu peste fața ei frumoasă, cum ar fi chipul unui înger martirizat.

Tata o sărută aiurit, neînțelegînd bine ce se întimpla...

Un sufletel prea simțitor, trecea dincolo de lumea chinurilor.

.....

Trăsura noastră ajunse sus în vârful dealului. Aci se opri. Caii aveau nevoie de odihnă.

Soarale răsărise acum întreg topind bruma de pe pajiștea îngălbenită. Mierle șuerau printre frunzele uscate și vîntul le gonia tot mai adînc prin desișuri...

Mama își desfăcu brațele.

— Adio... adio!... Frumoasă, tristă țară... Mult am suferit aci! Dar nu te blestem, te-am iubit... Nenorocit, sălbatec loc, adio pentru totdeauna!...

Lacrămi mari îi picurau pe față.

Ecoul munților giganți ne repeta : nenorocit, sălbatec loc !

Adio !

O isbucnire de furtunoasă iubire, răspunse în sufletul meu :

— La revedere!... Dulce țară, frumoasă, tristă, nenorocită țară, la revedere !

CONSTANȚA HODOȘ.

P A S T E L

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Pe cîmpie nici un șgomot.

Din oraș abia străbate

Ca un murmur vag de-albine

Larma vieții sbuciumate.

Jos, la tabără, s'aude

Glasul repetat de goarnă...

Ciți-va călărași cu schimbul

De prin sate se întoarnă.

Plini de praf, rupti de-oboseală,

Legănați pe cai agale,

Trec pe drum ca niște umbre

Și doinesc încet de jale.

Nici un șvon apoi. Pustiul

Peste toate se întinde.

Cite-o stea clătinătoare

Candela 'n senin și-aprinde...

ST. O. IOSIF.

GRĂUNTELE

Cum s'a întâmplat? Nu măi știe, și la judeca'ă de geaba o să-l întrebe; n'are să poată răspunde, n'are să poată lămuri nimic, căci nelămurită i-a rămas și lui toată întâmplarea, și când încearcă numai să se gândească la ea, mintea i se întunecă, o amețeală îl cuprinde și totul par'că se prăbușește înăuntrul și împrejurul lui.

Ce i-a trebuit malului ca să se năruiască de sus și să se rostogolească năprasnic, de parcă însuși dealul ar fi pornit să alunece cu tot trupu-i uriaș în jos?... Cine știe? Un singur grăunte, poate, mișcat din locul lui, a pricinuit toată grozăvia aceasta. Dacă ar fi rămas nemișcat acolo, nimic nu era să se întâmple; dar s'a mutat din loc, o slabă furnică a putut să-l miște, și cum și-a schimbat el locul, s'a rupt cumpăna întreagă a coastei — și grăunte cazînd peste grăunte și unul pe altul trăgîndu-se în prăpastie, a venit în vârtej ca un potop... Un bubuit, un tunet prelung, — și pe urmă iarăș tăcere și iarăș nemișcare...

Fă-ți cruce, creștine, pentru cei ce erau primejduiți și ați scăpat...

Cine erau aceia? Satu întreg îi fericea era llinca lui Radu Gheorghe care plecase, zicea, după lut, și n'apucase să se apropie bine în preajma malului, cînd se 'ntîmplă primejdia. Dar Mitu flăcăul ce căutase și dînsul p'acolo?... Ei, par'că măi era loc și vreme de 'ntrebat! Destul că fuseseră văzuți împreună alergînd, inspăimîntați, dinspre locul întîmplării, — și bine că scăpaseră teferi, neatinși!

Hei! dar Radu Gheorghe nu se putea împăca așa de lesne cu toate. Că-i scăpase nevasta d'o primejdie așa de grozavă, da slavă, firește, și el, ba el cel dintîiu, celui de sus; dar o piatră i se ridica de pe piept, și alta, măi grea, i se așeza iarăș.

Nu odată îi căzuseră lui cu bănuială tircoalele flăcăului acela cam tot pe unde se întîmpla și llinca... Ce căutase și acum în partea aceea, unde n'avea nici o treabă?...

Putea să fie, vezi bine, curată întîmplare... Dar, vezi iarăș, ce-i faci bănuelii cînd își înșige și dinții și ghiarele în sufletul tău și nu 'ți măi dă pace și nu te măi iartă?

Prostie, curată prostie, își zicea Radu Gheorghe frămîntîndu-se pe prispă; în loc să mulțămesc lui Dumnezeu, imi fac boală singur...

Și iar se întorcea :

— Așa o fi, — dar ce căuta Mitu cu dînsa?...

Și în cumpăna aceasta i se sbuciuma mintea chinuită, fără țintă, fără scop, fără hotărîre.

Se ridică și șezu iar.

Noaptea era așa de luminoasă cum n'o mai văzuse niciodată; și, ciudat! parcă acum întâia oară vedea și plopul cu frunza albă ridicându-se așa de sus în fundul curții; nici așa înalt nu-l știa, nici frunza așa de albă nu i-o mai văzuse; par'că era ceva străin în coprinsul lui, ceva ce atunci fără veste răsărise acolo...

A, dar ceea ce cu adevărat era străin, era alt-ceva; era o umbră ce se strecura în partea aceea pe lângă gard...

Din câteva sărituri, Radu Gheorghe, cu un par în mină, fu în mijlocul drumului.

— Tu ești, mă?

Umbra se deslipi de lângă gard.

În lumina lunii, fața albă a flăcăului apărea îndirjită și ochii îi scînteiau răi, înfruntători.

Un nor greu și negru trecu oare atunci prin fața lunii, — sau negru se făcu numai înaintea ochilor omului înebunit?

Un pocnet, un vaet scurt, — totul ca prin vis, — pe urmă iarăș tăcere...

Cu parul în mină, aiurit, omul stă și se uită la cellalt, întins la pămînt alături cu o diră neagră ca o a doua umbră de alungul corpului nemișcat...

Ce-are să spună acum, cînd l'or întreba? Nimica nu știe să spună...

Atîta doar: de ce i-a fost scris omului, tot n'a scăpat — de geaba a fugit...

A venit, așa, ca din senin, lucru nevisat și negîndit; un grăunte s'a mișcat din loc, în cuprinsul lumii din afară și în cuprinsul gîndului din năuntru, — s'a pornit, cumpăna s'a plecat, s'a frînt...

Și s'a prăbușit tot și s'a năruit peste toate...

ION GORUN.

COPIL

de ADA NEGRI

Neliniștit, pipirnicit și palid,
Născut dintr'un fierar și o țesătoare,
Lăstar de nevoeși, crescut la umbra
Unei locomobile,

Descult, cu gitul gol, cu bluza ruptă,
Era frumos cu ochii lui sălbatic
Nici nu-i păsa de șuerul viclenii
Cu roți strălucitoare:

Copil pierdut într'un infern, micuțul,
 Fugea printre mașini și cângi, sburdalnic;
 Ori-ce curea par'că voia să-l prindă
 Ca gura unui șarpe;

Ș'ori-ce cîrlig par'că voia s'apuce
 Trupșoru-î fraged, în bucăți să-l rupă.
 Ș'ori-ce burghiū părea că vrea să-î spargă
 Minuța-î delicată.

Și el — prin întuneric și primejdii —
 Trecea zimbînd, biruitor și teafăr:
 Printre ocări murdare și blesteme
 Trecea curat și vesel.

Cînd seara toropea ca o sfirșală
 Pe lucrătorii amețiți de muncă,
 Ș'o greutate se lăsa pe pieptul
 Femeilor trudite, —

Cînd țesătorii, palizi, trași la față,
 Tăcuți și triști lăsaū din mină lucrul,
 Printre mașini se auzia în triluri
 O voce dulce, clară.

Cînta copilul. Micul nebunatic
 Al locului de muncă și durere,
 Cu minele la spate — un imn pe buze,
 Și'n piept — cruda ftizie.

Puțin cite puțin slăbi. — Cumplit e
 Pentru copii zăduful greū, și praful,
 Și aerul stricat ce 'nveninează
 Și gura și plămîni.

Puțin cite puțin se stîNSE. — Crudă-î
 Pentru copii corvada — ea usucă
 Gingașul trup, și sîngele i-l suga
 Mereū și fără milă!

Lîng'o mașină, ce mugia turbată,
 Căzu 'ntr'o zi, micuțul — leșinase.
 Indată două brațe-l ridicară,
 Așa de slab și palid!

Mașina își urmă cu nepăsare
 Ingrozitoru-î urlet, ca un monstru;
 Tremurător se auzia în umbră
 Suspinul unei mame.

* * *

În fundul sălii — un pat alb. Acolo
 Stă palid'o figur' așa de blindă!..,
 Copilul nebunatic al uzinei
 Se stînge, sărăcuțul.

Se stînge de ftizie. I se rupe
 De tuse pieptul. Trupul lui i-o umbră.
 Crescu în închisoarea unei fabrici,
 Ca 'ntr'un spital să moară.

Aduceți soare, dați un pic de soare
 Acestui biet copil trăit în umbră,
 Ce n'a gustat o clipă de plăcere
 În scurta lui viață!

Vrea libertate: scumpa, sănătoasa,
 Nebuna libertate a pădurii,
 Acest copil ce n'a știut pe lume
 Nici joc, nici sărbătoare.

Dați aer, aer dați-î să respire...
 Acești plămîni uscați și slabi cer aer.
 Cine-î răpi lumina, cîmpul verde,
 Comorile de visură,

Copacii înfloriți, și veselia,
 Și sfîntul farmec al copilăriei?
 Cine-a ucis în acest prunc pe omul
 Chiemat la marea luptă?

Tăcere... Moartea 'și poartă prin odae
 Fioru-î rece. In pătcean, slăbite,
 Zac membrele suptiri, în neclintire.
 Tăcere. Ce trudit e!...

Tresare, geme. — Poate că visează
 Ingrozitorul huet al mașinei,
 Și roțile năprasnice, și sborul
 Curelelor imense ;

Și — speriate — oasele-î, pe moarte,
 Iși amintesc robia strămoșească...
 Copile, nu te teme. Ți-e sfirșită
 Durerea. Dormi în pace.

A. VLAHUȚĂ.

RADU D. ROSETTI

UN FOST MIPOET LIBREY Cluj

De sigur, nu pentru a sfida publicul cititor și-a întitulat ultimul său volum de versuri *Cele din urmă*. D-l Radu Rosetti a voit prin aceasta să ne asigure cu tot dinadinsul, că muza d-sale de-acum înainte rămîne mută, iar peste lira sa păiungenii își vor țese mreaja. Și dacă se va ținea de cuvînt, ceea-ce ori-ce cunoscător serios al literaturii romîne dorește, atunci d. Rosetti dovedește mult bun simț, precum și o legitimă precauțiune, și urmează pilda acelor puținii artiști conștienți de facultățile lor, cari știu să găsească momentul oportun, cînd să se retragă din viața publică.

Copil alintat de soartă, Rosetti s'a îndeletnicit cu poezia, mi se pare, încă pe băncile școalei din Brașov și dela întiia sa cărțuție de versuri: *Foi de toamnă*, apărută la 1892, cînd număra 18 primăveri, opinia publică a fost cu dînsul. Ziarele i-au împletit cununii de lauri, din cari însă frunzele cele false și artificiale se vedeau de departe. Revistele, cu excepția «Convorbirilor» și a altor citor-va publicațiuni periodice neîncrezătoare, i-au deschis coloanele cu drag. Editorii l-au căutat și retribuit. Miniștrii l-au subvenționat. Direcția Teatrului a făcut posibilă reprezentarea pieselor lui, dovedite mai pe urmă ca lipsite de ori ce valoare literară și artistică. Acum, de curînd, ziarele anunță, că o strălucită decorație s'a aninat de peptul plin de suspine al fericitului poet. Iar publicul, sclavul preseii și al aparențelor, îi dă probabil cea mai mare încurajare, cumpărîndu-i operele, cari, după numai 9 ani de activitate, sînt în număr de : 8 volume versuri, două drame originale și mai multe traduceri.

Și cînd prin publicarea «Celor din urmă» a mărturisit că se retrage, lumea s'a mirat, criticii i-au adresat cuvintele duioase, cari mi-au reamintit poezia lui G. Miezotescu [Grandeau?], publicată de Aricescu în prefața volumului său «Cîntul de lebadă».

De ce ai amuțit, poete? De ce oare a ta liră
 Nu mai scoate nici un sunet? Musa nu te mai inspiră?
 Ai pierdut ori ce speranță? Nu mai ai iluziuni?
 Nu mai ai nici o dorință? Cupa cu deșertăciuni
 Deșertat-ai pân' la drojdii? Sau ești poate supărat
 Că nu ești și tu, poete, ca foarte mulți decorat?...

Dar nu, nu era nimic de mirat! Când un poet de felul d-lui Rosetti și la vârsta de 28 de ani ajunge la atita isbîndă și la așa recunoștință, de ce n'ar medita serios, dacă n'ar fi în favorul reputațiunei sale ca să nu mai continue, ci, considerîndu-se ca ajuns la apogeu, să închidă cartea și, *re bene gesta*, să se retragă din sferele poeziei în lumea preocupățiunilor strict etice de judecător? Enigma, de alt-fel, nu-i așa de mare. Dispariția *poetului* Rosetti este justificată prin chiar activitatea lui de până aci. O scurtă analiză a poeziilor lui ne va convinge despre asta.

Inițialele încercări poetice ale d-lui Rosetti au plăcut poate prin tonul sincer și naiv, prin spiritul mai senin, ce tocmai atunci, pe la 1892, se revărsa pe ici-pe colo asupra producțiunilor poetice romîne. Când versifică un dialog între Marin și iubita sa, cari, șezînd în fin, se sărută și se giugiulesc; cînd fredonează o doină despre lifta crudă ciocioiască; cînd în poezia «Jale» dedicată lui Coșbuc, încearcă genul idilic al acestuia și cînd, în sfîrșit, în epigramele sale (nu în cele triviale, cărora le zice «renegate») face cite-un spiritual joc de cuvinte, d-l Rosetti e de suportat și place chiar, pentru-că, fără a se afirma ca artist sau cugetător original, pare a voi să porniască într'o direcție, ce se deosebește de ceata pe care tocmai pe-atunci d-l Vlahuță o flagela de pe tribuna Ateneului.

Dar apelul energetic al d-lui Vlahuță, adresat celor «ofiliți în floarea vîrstei, de-un disgust molipsitor» i-a sunat în zadar, căci d. Rosetti nu s'a desvoltat drept un «semănător al generoaselor cuvinte». Fruntea i s'a încrețit de timpuriu, inima i s'a tulburat, a început să iubească, iar iubirea îl smulge din cîmpia cugetării senine și-l aruncă în valurile patimilor și ale suferințelor:

Am o amantă credincioasă
 Ce mă iubește la delir,
 Cu ochi albaștri de zafir,
 Ne 'nchipuită de frumoasă.
 Eu o iubesc ca un satir.

Și, cum, după d-sa, toată fericirea omenească se reduce la «al iubirei dar», se face trubadur al acestui fel de fericire și cîntă mereu, iar prin cîntecele sale trece acelaș duh de romanțe sentimentale, pe care-l cunoaștem din ariile ce se cîntă prin toate localurile vesele unde pînă noaptea tîrziu răsună accentele unui «E prea tîrziu» sau «Ce vrei?» Tot ce ne-au spus Sihleanu, Șerbănescu și Micle, tot ce-au bagatelisat alde Scrob și Ighel, regăsim în cîntecele-romanțe ale lui Rosetti, dar în colorii cînd mai banale, cînd mai violente. Banale sînt aceste cîntece prin forma lor necioplită în care își exprimă diferitele senzațiuni, apoi prin lipsa totală de originalitate, iar violente pentru-că sunt încărcate de fraze pe cari nu le întrebunțează de cît pîngăritorii dragostei ideale, satirii nu trubadurii nevinovați, cari suspină sub ferestrele dulcineelor.

Cînd își lipia de sinu-mi buza
 Din care scăpăra scintei
 Sugea din mine ca ventuza
 Și 'mi încorda toți nervii mei...

Ast-fel își cîntă adese-ori «amorul păgîn», ast-fel își trimbițază ieftinele

sale triumfuri asupra «candorei, ce se stinge sub caldă-i sărutare». Așa că dacă-l privim prin prizma sumedeniei de «sensațiuni nebune», cum le zice însuși poetul, n'am putea zice că stă în fața unui suflet de poet, ci înaintea noastră se desvălește un crîmpeiu de modernă psihologie socială, în jurul unui Don-Juan. Acest Don Juan-poet, care chochetează necontentit cu cetitorii și mai ales cu cetitoarele sale, care simte o trebuință sufletească deosebită, ca cine-va să-l mîngie și să-l compătimizească, își culege impresiile sale de pe la baluri mascate, apoi le preface în versuri, scrise «noapți și zile fiind pe sînul ei culcat», așa că nu ne putem mira, cînd acele versuri se isprăvesc în chipul următor:

...O, urcă cele patru caturi
De-asupra căror staū azi eū
Și vino; te aștept să-mi saturi
Și sufletul și corpul meū...

Și cu tot erotismul acesta brutal, s'a găsit un «amic» al lui Rosetti, un fel de *alter-ego* care să scrie în Noua-Revistă-Romînă, că Rosetti «a le-gănat visele atîtor fete, cari aū dormit și dorm încă cu volumul său sub pernă»,—ceea-ce n'ar fi tocmai un escelent certificat de... cultură pentru domnișoarele noastre.

Dar Rosetti n'a scris numai versuri erotice. Adese-orî iese din lumea subiectivă și se îndură a constata, că mai există poezie și în afară de noi înșine. Om, pe care soarta 'l poartă 'n brațe, d-sa are cu ce călători prin lume, ca să vadă între altele marea și munții cu toată poezia lor măreață. Este prin urmare mai fericit ca Schiller, care a scris balada «Scufundătorul» fără a fi văzut valurile mării, zugerăvite atît de grandios și care a scris cite-va cîntece pastorale și mi se pare pe Wilhelm Tell, fără a fi călătorit mai 'nainte prin munții Elveției. Și cine e de vină, dacă Rosetti n'a putut să scrie din intuiție ceea-ce Schiller a intrupat numai prin puterea închipuirii? Cine e de vină, dacă Rosetti, călătorind prin munții din Arlberg nu se impresionează decît de crucile din «cimitirul unui sat», în loc de-a privi tot în sus, către piscurile ce se pierd în zare, cum ar fi făcut ori-ce poet, care tinde a se urca și nu a se coborî în cimitir. Cine, dacă nu lipsa de talent, poartă vina că, rătăcind d-sa pe imensitatea mării, își închipuie că se leagănă pe valurile unui lac, ceea-ce îl îndeamnă a înșira, ca un prozaic elev de liceu, următoarele exclamațiuni:

Frumos, sublim! Cit ești de mare
Natură, mama tuturor!
Ce mic mă simt, privind spre mare
Cînd geme ea îngrozitor.

Eū o admir în tot-deanua
Talazurile ei imi plac:
Și mor s'o vād, cînd bate luna
Deasupra ei, ca peste-un lac.

Acuma e furtună, fie!
Infuriate la delir,
Fă, mare, ori ce nebulie,
Aruncă-ți apa 'n munți: te-admir!

Aceleași comparații copilărești — alt calificativ e imposibil să le gă-sesc — aceeaș concepție mică a sublimului, revin într'un șir de versuri, în cari Rosetti face reflexiuni filozofice, pentru a ni se prezenta ca un Schopenhaurian. Văzînd, de pildă, o vrabie ciripind pe gard, poetul nostru îi

adresează cuvintele: Amar ție! De-ai ști că pe lumea aceasta toate sînt zadarnice, ai plînge și n'ai cînta. Sau, cu altă ocazie, văzînd pe bordul pălăriei un gîndăcel și vrînd să-l prindă, gîndăcelul viclean își desface aripile și zboară în văzduh, iar poetul oftează trist în urma lui: «Avui și eu noroc odată, dar cînd să-l prind a și sburat!» Iar cînd își aprinde țigarea (poetul, nu gîndăcelul), filozofia incepe de-abinele:

Sînt singur, amărit. Mi-aprind țigarea
Visez în liniștea odăii goale.
La ce bun tît? Gînd trist îmi dă ocoale,
Făcîndu-mi și mai neagră disperarea.

Pe mină 'mî cade însă-o pleavă moale
Și-mî întrerupe iute aiurarea:
E scrumul cenușiu de la țigarea
Al cărei fum se 'nalță 'n rotoagoale.

Naivă ce-î și biata cugetare!
Să vrea să știe, fără ca să poată
Al nostru trăi pe lume ce rost are,

Cînd ar putea așa ușor să scoată
Învățămîntul crud dintr'o țigare:
Fum sus, scrum jos, e viața noastră toată...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Naivă ce-î și biata cugetare»; ea umblă după sisteme filozofice, cînd cheștiunea e așa de ușoară. Stai tolănit pe-o canapea și citești de pildă în «Iubita» lui Traian Demetrescu: «Mă gîndesc și fumez necontenit. Țigarea e un tovarăș de singurătate și fumul ei are o retorică: totul e fum»... Sau, deschizînd Biblia, cetești acolo comparația ceva mai poetică de cit a lui Rosetti și Demetrescu: «Ce e viața noastră? Floare și fum și rouă de dimineață»... Și versul e gata, fără ca să mai adaugi alt-ceva de cît șubreda haină a rimelor.

Sic non itur ad astra!

Cînd lumea de cugetare și de simțire a unui poet e atît de îngustă, n'avem de ce regreta retragerea lui. Cînd în 8 volumeșe de versuri nu găsim nici o singură scînteie, din care am putea aștepta să se aprindă pe viitor vre-un foc care să ne încălzească pe toți, de ce ne-am înduioșa? Rosetti n'a evoluționat de loc, și dacă ar fi persistat în a scrie, dată fiind sensibilitatea nervoasă și brutală din ultimele lui volume, ș-ar fi compromis total nimbul ce 'i l'au creat prietenii și bunele lui relațiuni. În literatură el nu lasă nici un gol, pentru-că lipsindu-i personalitatea și ne-avînd alt ideal de cît de ordin individual, n'a putut să'și asigure nici măcar un locșor în umbra vre-unui alt scriitor mai de valoare. Neamul însă poate să cîștige înrînsul un bărbat, care să'și dovedească vrednicia în altă direcție. Și ar fi bine ca mulți dintre poeții noștri de astăzi să-î urmeze pilda și, svîrlind lira'n buruiene, să ne dea cît mai curînd versurile lor «Cele din urmă».

IL. CHENDI.

RĂSPUNSURI

D-lui D. S. Loco. Nu v'am răspuns: tot credeam că veți trece zilele astea pe la redacție, și vom sta de vorbă. Ce să vă spunem?.. Prea e gătit articolul, prea vedem mina maistrului agițindu-se mereu printre fraze, prinzind ici o metaforă, colo potrivit o aluzie, dînd cuvintelor un aer preocupat, grăbit, ca și cînd cine știe ce solie-ar purta, ce taine mari ar avea să ne descopere la urmă. S'apoi, *simțim* că e lung. Vorbele fug — aleargă, bietele, de dă sufletul din ele — și cu toate astea... ne 'ntîrzie. Dar nu e de loc, da de loc emoționat Domnul care, cu atîta vervă, apără mîndria țării și spune lucruri așa de frumoase despre poporul nostru. El pare a se asculta mai mult, încintat de sunetul și de mlădierea glasului lui, de tăetura elegantă a frazelor, de efectul pe care-l produce cu mulțimea și varietatea cunoștințelor lui... Și cum mai ține să și-le arate! Ați vrut să ni dați un astfel de tip? Nu, căci atunci bucata ar fi greșită dintr'un alt punct de vedere, atunci am avea de-a face cu unul din acele păcate fundamentale, cari, în literatură, se pedepsesc cu moartea... opere. Dar cui spunem noi astea? D-voastră știți mai bine de cît noi ce înseamnă o pagină vie, *vie și nemuritoare!* Pagini de acestea vă cerem, noi cari vă cunoaștem, noi cari-avem *toată încrederea* în frumosul D-voastră talent. Pentru mai întinse lămuriri, treceți pe la redacție.

D-nei F. Loco. Dar nici vorbă că «reese» și încă mult din tristul D-voastră «Cîntec». Reese'ntăi că aveți ceva de spus, — al doilea, că aveți sentimentul măsurii, ș'al treilea, că știți pe ce parte să prezentați lucrurile, ca să iasă *poezia*, numai poezia lor la iveală. Intr'un cuvînt, aveți calitățile de fond. Vă lipsește îndemînarea, deplina stăpînire a frazei, pricepera repede, aproape instinctivă, a bătaii fie-cărui cuvînt, vă lipsește *încă* acea siguranță de factură, pe care-o dă pe jumătate Dumnezeu, pe jumătate școala, deprinderea, autocritica...

D-lui R. G. Galați. Prea se aseamănă cu «Glossa» lui Eminescu. Fără asemănarea asta, de care probabil nici nu v'ați dat seamă, am publica-o, — nu însă cu toată inima. Ne-ar plăcea ca, în versuri așa de magistral tăiate, să ni se spună lucruri frumoase, vesele, înălțătoare, gînduri de acelea cari te fac mai bun, mai tînăr, mai entuziast, și prin urmare mai puternic. Ne-ar plăcea să vedem că începe să se ridice o poezie nouă, sănătoasă, robustă, a cărei suflare, ca un vînt răcoros, să treacă peste frunțile noastre și să ne înviezeze, o poezie care să ne arăte frumusețile vieții și bine-facerile iubirii, să deștepte în noi simțiri alese, să ne îndemne la fapte mari și generoase, să ne facă oameni, și, dacă se poate, ceva mai mult de cît oameni. Ceea ce spuneți D-voastră e din cale-afară trist. E o infirmitate, o boală urîtă să vezi lumea așa cum o vedeți D-voastră, și-i mare păcat, cînd ești bolnav, să cauți a îmbolnăvi și pe ceilalți. Cum? Nu vă simțiți dator cu nimic neamului, țării, societății în care trăiți? Nu vă leagă nici o simpatie de lumea asta? Nu vă place nimic? Nu vă interesează nimic? ...Dar atunci pentru ce atîta stăruință ca să vă publicăm poezia? Hm!.. Așa dar e ceva care vă place: poezia D-voastră, — și e ceva care vă interesează: părerea celorlalți... Un semn îmbucurător. Încetul cu'ncetul veți deschide ochii, și veți vedea că 'n lume mai sînt și alte lucruri frumoase și interesante, și că viața e un mare bine, chiar și pentru cei cari n'o știu prețui. *Atunci* subiecte de poezie!

D-șoarei A. M. P. Iași. Prinse de minune cite-va note într'adevăr de «Amurg de toamnă». O dulce melancolie se ridică de pe versurile D-voastră, și, dacă, strofa din urmă — chiamarea aceea așa de tristă și de înduioșătoare a unui suflet singur — ar fi mai bine limpezită și mai dintr'odată turnată, poezia ar fi nu numai bună, dar foarte frumoasă chiar. Și ce fericiți ne-am simți să publicăm în revista noastră versuri iscălite de-un nume care ni-i așa de scump! Poate că și cele două strofe de la 'nceput s'ar mai putea rețușa. Și, fiind-că-i vorba de rețușeri, n'ar fi mai bine oare să spuneți în strofa a treia:

Namili urieașe, munții
 Iși întind coamele-aprinse, —
 Regi bătrîni, ce poartă prinse
 Diademe 'n jurul frunții...

Dar știți ce-ar fi mai bine de cît toate? — Să mai răscoliți prin cel sertar și să ne mai trimiteți.

RED.